

המוסד לביטוח לאומי

אי שוויון, עונני ופערים חברתיים

אסתר דומיניסיני

כנס הרצליה 2011

הערות פתיחה:

✓ פתגם סיני

✓ קטליזאטור לאי שקט, הפיכות שלטונית (מצריים).

✓ פתיחת שווקים למשק גלובאלי תוך בעיות שחיתות, נפוטיזם וכדומה מובילה לריכוז עושר אצל קבוצה מצומצמת ובהיעדר השכלה מחריפות את אי השוויון (70% מהמובטלים עם השכלה של 11 שנות לימוד)

✓ בישראל – הרפורמה במיסוי, הדפלציה במוצרי מותרות, והאינפלציה במחירי המזון ומוצרי היסוד מעלה את אי השוויון.

✓ יש חשיבות רבה למדידת עוני לפי הכנסות בכסף, שירותים ציבוריים, נכסים של משקי בית, דפוסי צריכה והוצאות, וכן למדידה לאורך זמן של עוני פרמננטי בין-דורי (הביטוח הלאומי מוסיף ממדים אלה).

✓ אי שוויון שנובע מאפליה בשוק העבודה או מתשתיות שמעניקה הממשלה, בנפוטיזם, בכוח מונופוליסטי – דורש התערבות ברורה ומיידית.

✓ מדיניות מיסוי שמגזימה בהטבות לעשירים ומצמצמת את מקורות המימון לשירותים ציבוריים מחייבת טיפול.

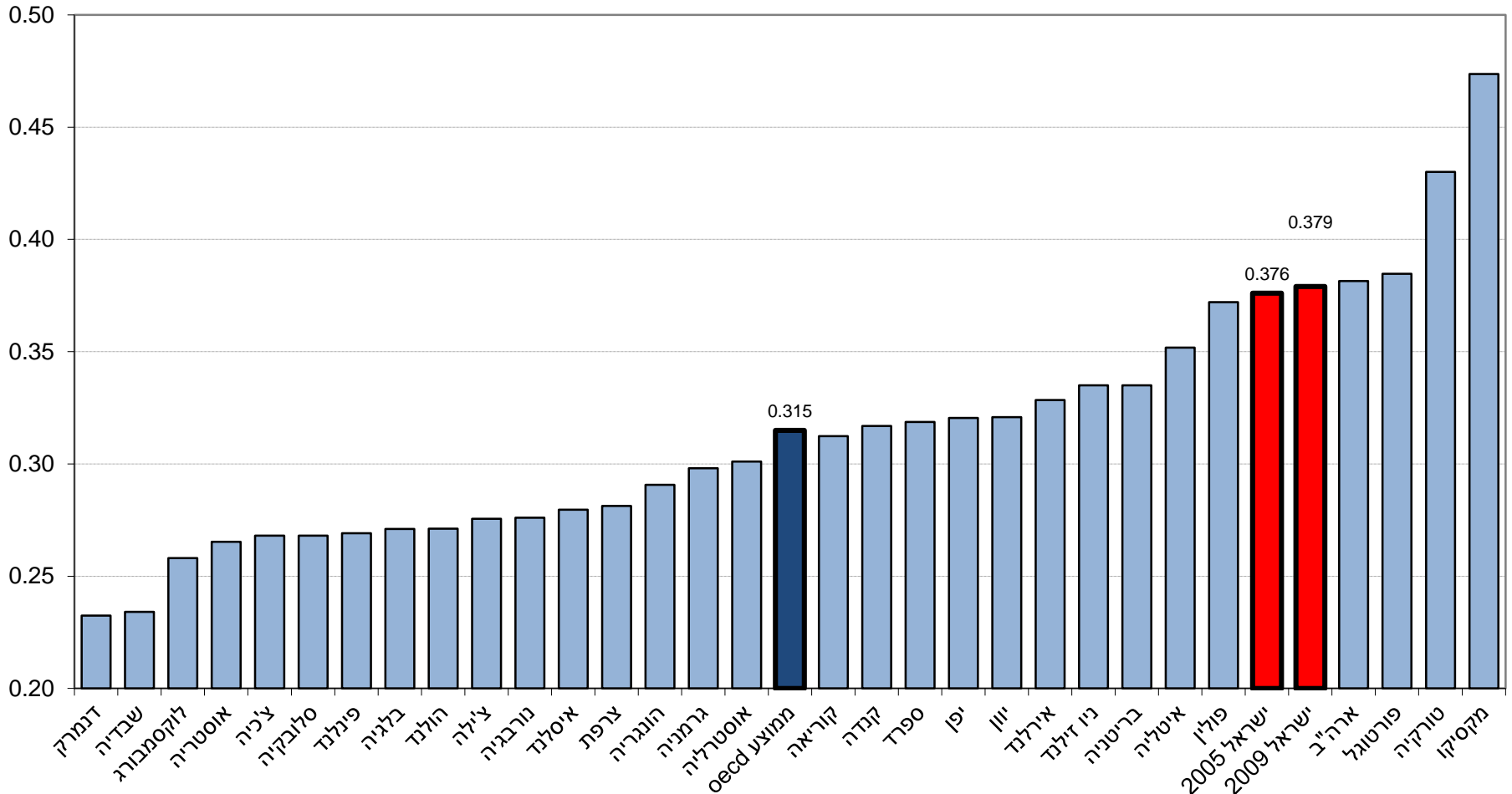
✓ יש צורך להסתכל בתמונה רחבה ליצירת תשתיות הוניות - חברתיות – אנושיות ופיזיות לצמצום ממדי אי השוויון.

מדד ג'יני לאי שוויון בהתחלקות ההכנסות באוכלוסייה, 1999 - 2009

שנה	לפני תשלומי העברה ומיסים ישירים	לאחר תשלומי העברה ומיסים ישירים	אחוז הירידה הנובע מתשלומי העברה ומיסים
2009	0.5099	0.3892	23.7
2008	0.5118	0.3853	24.7
2007	0.5134	0.3831	25.4
2006	0.5237	0.3923	25.1
2005	0.5225	0.3878	25.8
2004	0.5234	0.3799	27.4
2003	0.5265	0.3685	30.0
2002	0.5372	0.3679	31.5
1999	0.5167	0.3593	30.5

* חישוב מדד ג'יני מתבסס על התצפיות הפרטניות, במונחים של הכנסה לנפש תקנית, כאשר המשקל המיוחס לכל משפחה שווה למספר הנפשות הכלולות בה.

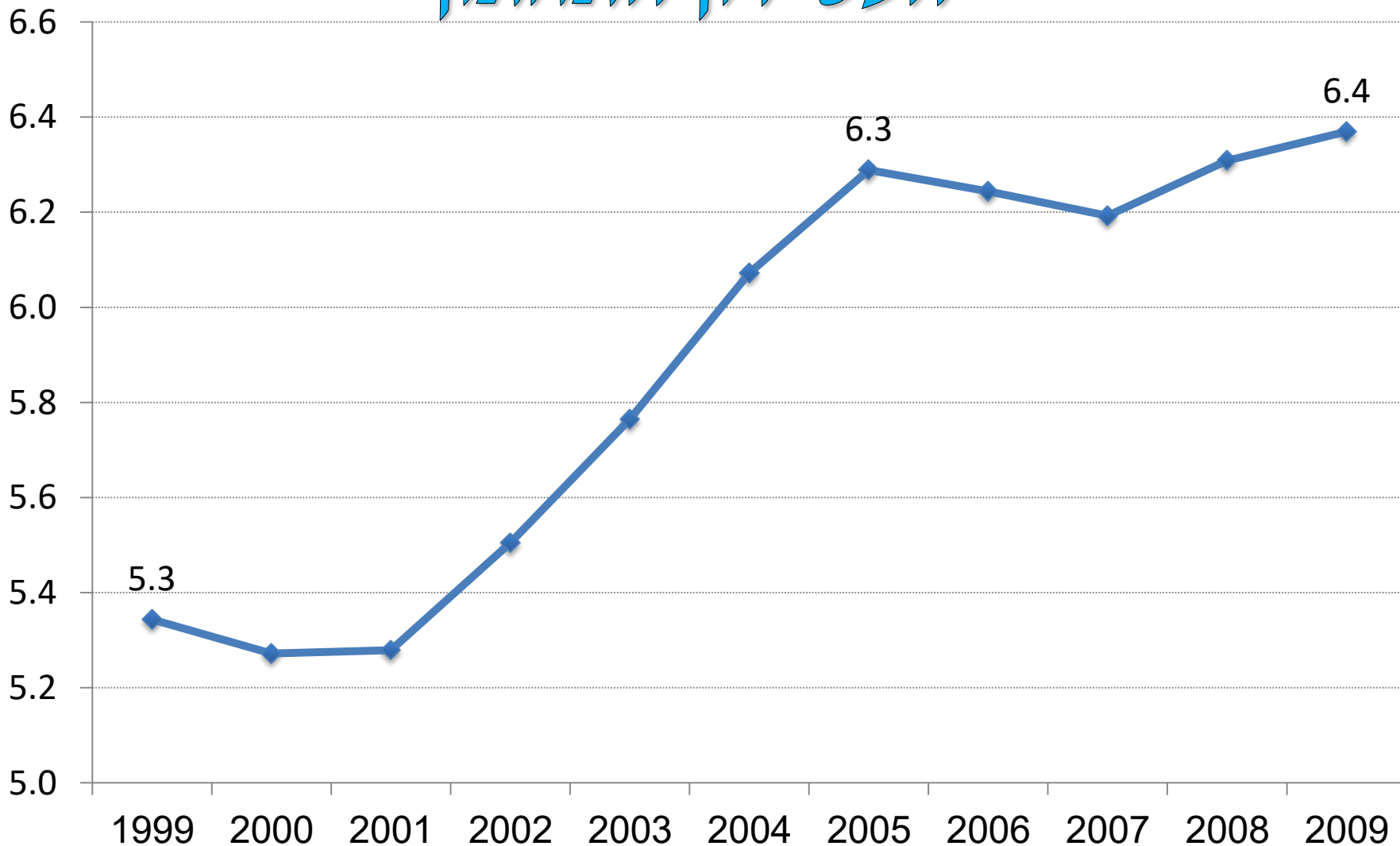
מדד ג'יני לאי שוויון – השוואה בין לאומית

מדד ג'יני לאי שוויון גבוה בישראל ב 9% לעומת ממוצע ה OECD (לאחר תיקון מקדם ההשתנות)

יחס ההכנסות בין העשירון התשיעי לבין

העשירון התחתון

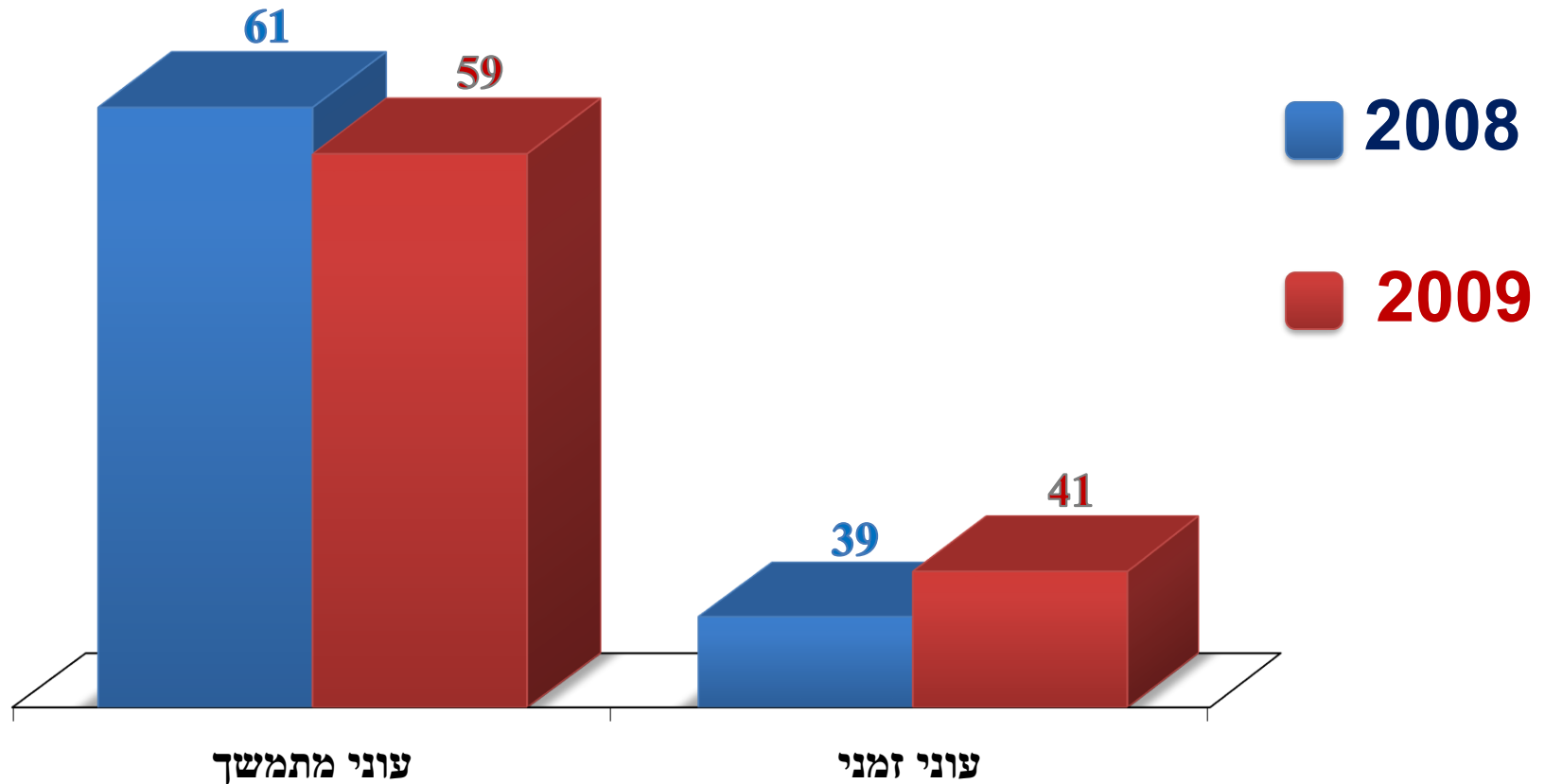

תחולת העוני ומספר העניים ב-2008 ו-2009

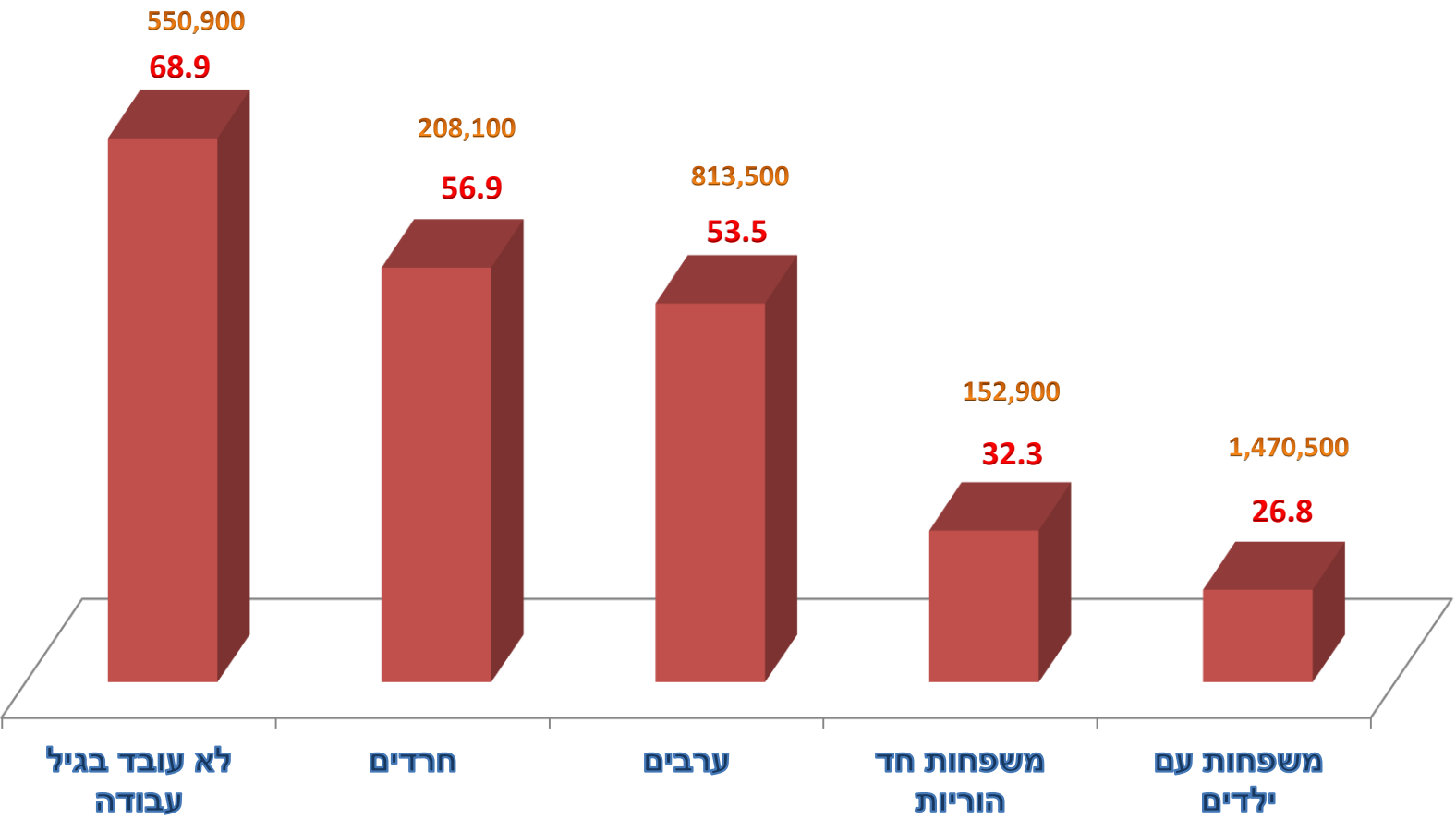
תחולת העוני	לפני תשלומי העברה ומיסים ישירים	לאחר תשלומי העברה ומיסים ישירים	שיעור הירידה בתחולת העוני לאחר תשלומי העברה ומיסים ישירים
2009			
משפחות	33.2	20.5	38.4
נפשות	33.9	25.0	26.2
ילדים	41.9	36.3	13.4
2008			
משפחות	32.3	19.9	38.3
נפשות	32.7	23.7	27.7
ילדים	40.4	34.0	15.9
העוני במספרים	לפני תשלומי העברה ומיסים ישירים	לאחר תשלומי העברה ומיסים ישירים	מספר שחולץ מהעוני לאחר תשלומי העברה ומיסים ישירים
2009			
משפחות	706,100	435,100	271,000
נפשות	2,405,400	1,774,800	630,600
ילדים	982,300	850,300	132,000
2008			
משפחות	680,900	420,100	260,800
נפשות	2,283,300	1,651,300	632,000
ילדים	931,300	783,600	147,700

החשיבות לבחינת העוני לאורך זמן - משקל המשפחות העניות באופן מתמשך וזמני בסך המשפחות העניות

(עוני מתמשך מוגדר כמצב שבו הכנסותיהן וגם הוצאות הצריכה של משפחות עניות הם מתחת ללקו העוני)

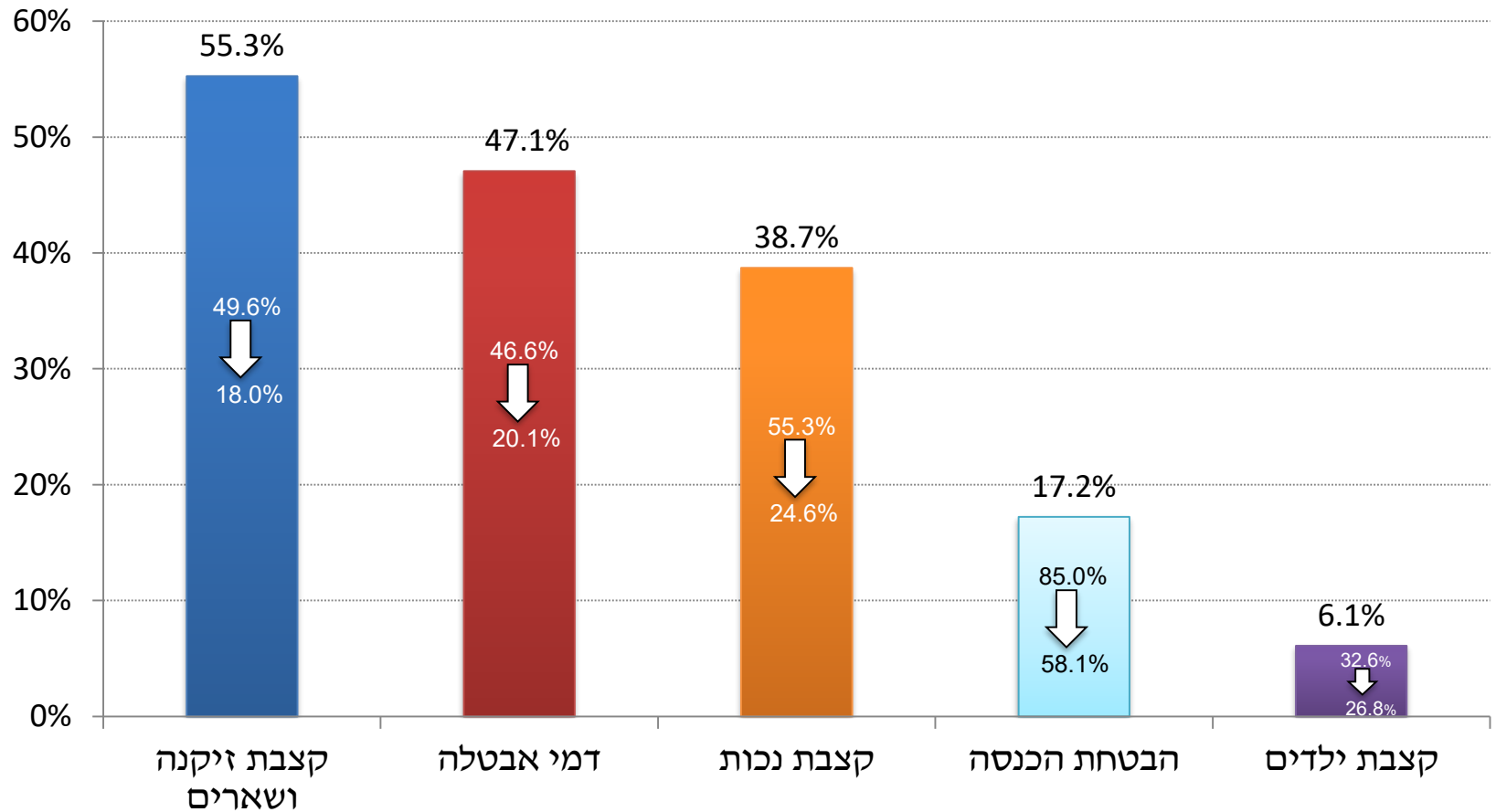

תחולות העוני של משפחות ומספר הנפשות העניות בקבוצות אוכלוסייה נבחרות, 2009

* עקב תנודתיות מוצג ממוצע נע של שנתיים. הגדרה חרדים לפי עבודה גוטליב-קושניר (2009).

הירידה בתחולת העוני הכלכלי בעקבות תשלום הקצבה בקרב מקבלי קצבה מהביטוח הלאומי

* בתוך הטורים רשומים תחולות העוני של משפחות לפני ואחרי תשלום העברה ומיסים באותה קבוצת מקבלי קיצבה

סיכום

✓ שירותים ממשלתיים מצמצמים מאוד את שיעורי העוני ואי השוויון.

✓ בארה"ב יש לשירותים ציבוריים אותה השפעה על מדד ג'יני ואי השוויון כמו למדיניות המס ותקציבי העברה.

✓ יש צורך לייצר שוויון הזדמנויות ומוביליות של הכנסות ברמה הבינדורית.

✓ יש צורך לשלב בין שתי הגישות המרכזיות לצמצום עוני ואי שוויון: האחת מתייחסת לריפוי העוני לאחר הופעתו באמצעות חלוקה מחדש של ההכנסות ע"י תקציבי העברה ומדיניות מיסוי והשנייה המנסה לצמצם ולמנוע עוני מלכתחילה באמצעות העלאת שיעור התעסוקה ופיזור ההזדמנויות לעבודה על מספר רב יותר של משקי בית.

✓ נדרשת מעורבות ממשלתית ישירה ומתואמת כלפי אוכלוסיות שונות בצורות שונות.

✓ חשיבה ארוכת טווח היא הכרחית. לדוגמא – חסכון באמצעות קצבאות הילדים למטרות השכלה/הקמת עסק וכן חוק פנסיה חובה ומס הכנסה שלילי.